

bi lepi, čisti jezik naš ne prišel do te stopinje, na kateri so drugi jeziki dandanes. In preprostem kmetiču in drugim ljudem butajo popačeni jezik, kakor ga beremo v gori omenjenem razglasu, v glavo, da se maloizvedeni kmetič vsede na limanice in začne v njihov rog trobiti rekoč: „saj je res, mi ne zastopimo te nove špraha“. Gospôda! vedite, da to je sleparija, hudobna sleparija! Vašo sleparijo izvrstno ongavi „Brencelj“ v „rešpehtarjevi kuharici“, ktera govori tisto „špraho“, ki je po vašem mnenju pravi slovenski jezik, kterege se pa vsak človek sramovati mora, če pomisli, da je vendar kaj več kakor — divjak.

Národno blago.

Medved in dren. *)

Po narodnej basni spisal Ferdo Kočevár.

Zmrzla zemlja je odvognila, veter je od juga pihljal, nebo je bilo vedro, in gorko solnce je s svojimi dobrodejnimi žarki prirode iz zimskega spanja budilo. Prvi zbudé se mali mrgolinci, mravlje, pajki, komarci in drugi žužki. Urno tekaje s svojimi zestradanimi trebušci po listji sém ter tjà, skrbno iskaje kako mrvico, kako drobtinico, ki je požrešnej zimi preostala. — Kmalu za mrgolinci že tudi stric polh in teta veverica, vsak iz svoje luknjice s povzdignjenimi ušesi ven prilukata. Vse vejevje, vse vrhovje celega gaja preletata gori in doli, ne bi li našla kje kak pišiv lešnjaček, kako plesnjivo črvivo hruškico, in če jim sreča posluži, da jo najdeta, joj kako je sladka! — Tudi boter jazbec se iz svoje jazbine na dan prikaže, nu — njemu ni treba iti s trebuhom za kruhom po svetu, kajti on še zmirom ima nekoliko prgišč zmesnega žita v svojem hambaru, ki si ga je kot previden gospodar jeseni do vrha napolnil bil.

Najzadnji se prebudé še oča medved v svojem brlogu. Celo dolgo zimo so v njem ležali, spali, vse četiri tace v gobec tiščali, sok iz njih cuzili, ter poleg tega brž ko ne o medu in o hruškah tepkah sanjali. Prebudivši se, manejo si liki lena gospôda, ktereje se rano vstajati ne mudí, zaspane zalepljene oči, se vzdignejo počasi iz svojega ležišča, pa pogledajo skozi dverca, na kakošno vreme kaj kaže? Vidé, da sneg več ne pokriva gor in dolov, da solnce že precej gorko sije, da že polesek pod lešjem cvetè, prikobacajo iz brloga ven, sedejo pod skalo, kamor je solnce najtopleje sijalo, raztegnejo čeljugi, in — ker jih je svitloba bleščila — mežikavo gledajo v solnce, kterege že tako dolgo niso videli. Ogrevši si malo otrpnele ude, začnejo, ker družega posla niso imeli, samega sebe od desne in leve ogledavati, da vidé, kakošni so še kaj; — pa sami sebe so se vstrašili! — Dlaka, ki je bila jeseni tako gladka in tako svitla, bila je vsa rjava, vsa zmešana, vsa skundrana; hotevši jo s taco pogladiti, so jim celi kodri v taci ostali, na mestih se jim je celó gola koža videla. Jeseni bili so debeli in okrogli kakor valec, zdaj jim pa koža ohlapno okoli reber plahta, in liki kravi vime, od dimelj doli visi, lih ko da njihova ne bi bila! „No, lepo me je zdelalo letošnje brloženje — sam pri sebi dé! — tako capinast, kakor sem, vendar ne morem iti v svet, to bi bila prava sramota! — S prstom bi drugi medvedje

za menoj kazali ter me s podrapancem pitali! — In mati medvéla, — če me ona tako povaljanega, tako pomandranega, tako zglojenega vidi! — no to bi bila še ta prava, — nazadnje mi še zakonsko ljubezen in zakonsko zvestobo odpové — še kar pomisliti ne morem na to, že pri sami misli me grôza trese. Moja prva skrb mora biti, da zopet pod kožo kaj masti in kaj mesa natlačim, saj še suknja brez podstave ne veljá; drugo je pa, da se mi pleše zopet čem preje okosmatijo, kajti s plešami po životu ne morem v nobeno čestito društvo, to je gotovo“. — Molcé poberejo svojo culico, pa gredó v gozd, koder jih oči peljajo in noge nesejo. Stikajo in noslajo vse na okrog, ne bi li kje kak zagrizek našli, kajti torba bila je strašno prazna. Pa vse iskanje, vse stikanje, vse noslanje bilo je zastonj, kar nič ne najdejo, kar bi bilo le količkaj prikladno njih medvedskemu požiralniku. Joj mene, zdihnejo, kaj bo, kaj bo! Če bom moral še dolgo tako stradati, bodo mi še zadnje kocine iz kožuha se izmislile, in nag bom kakor gozdni polž“. — V take in enake misli zamišljeni capajo in hlapajo oča medved po gozdu naprej. Nakrat pridejo do drenovega drevesa, ki je bilo vse v žoltem cvetu, kakor da so same čbelice svoj vosek na-nj nanosile. Oča medved postavi se razkoračeno pred-nj, nataknejo očala na nos, povzdignejo glavo, pa ga začudeno gledajo. Dolgo časa so ga molcé gledali, ter v mislih ugibali: kaj in kako? Nazadnje so vendar nekaj izmislili; čmernost jih mine, in mesto nje se jim veselje v očéh zasveti. S taco pokažejo na svojo glavo, pa rečejo: „Medved, ti si bil od nekdaj modra in prebrisana glava, da-siravno pisati in brati ne znaš, pa to nič ne dé, vendar si izduhtal resnico: da drevo, ki prvo cveti, tudi prvo sad obrodí!“ — Veseli in sami s seboj zadovoljni sedejo oča medved na drenovo podnožje. „Tukaj, so déli, bom tako dolgo sedel in čakal, da bodo drenulje dozorele, in potem se jih bom nazobal, da bo kaj!“ — Kar so rekli niso oporekli, kajti vsaka kocina na njih bila je mož beseda. In res, čakaje so sedeli na drenovem podnožji vso pomlad, vse poletje in vso jesen, drenulje pa še zmerom niso htele dozoreti. Oča medved so jih šli sicer večkrat pokušavat, pa zmirom so bile trde kakor šprih, in trpke kakor čmeruke. Črešnje in hruške in jablane in vse drugo sadje, ki je dosta pozneje cvetelo nego dren, je vsako svoj sad preje dozorilo, dren pa, kot najprvo cvetoči, najnazadnje, kajti še le pozno jeseni, ko je že prva slana drenulje poparila, so se jih oča medved enkrat do sitega nazobali, pa še od tega zobanja so skomino in dolge zobe dobili. Zdaj še le, se ve da, prepozno, so oča medved prevideali, da jih je njih modrost grdo na cedilo postavila. Zopet so s taco na glavo pokazali, pa rekli: „Dren, ti me že ne boš več zapeljal. Skušnja me je spame-tovala!“ — Ker je zima zopet začenjala iz svojih mrzlih ust pihati in listje z dreves tresti, so se tudi oča medved zopet, in sicer klaverni in s pobešeno glavo, v svoj brlog vrnili.

Ta basen nas učí, da krivo sodi, kdor le po izvanjskih prikaznih sodi. Kdor hoče pravo soditi, mora tudi notranje bitje, notranje lastnosti stvari v poštev vzeti, kajti ni vse zlato, kar se sveti.

Slovensko slovstvo.

Ravno je dovršena knjiga, ktere so željno pričakovali vsi prijatelji telovadbe. Izdala in založila jo je Matica slovenska pod naslovom: „*Nauk o telovadbi, II. del, vaje na orodji*“. Ta knjiga obsega 3½ pôle nauka, kterem je na 3½ pôlah pridjanih 164 podob in VI obrazcev, lično risanih. Priporočamo jo mladini zlasti

*) To basen sem čul v Zagrebu pripovedati moža, ki je bil blizu Ribnice na Kranjskem doma. Misel je lepa, in zato jo dajem na svetlo. Poslal sem jo bil že ranjkemu Janežiču v porabo, pa brž ko ne se mu je bila izgubila. Te vrste basni, ki jim Nemec „lehr-fabel“ pravi, so zeló redke v našem narodu, in zato je tem več vrednosti vsaka, ki se pobere in pozabljivosti reši. Pis.

slovenskim šolam, ki jim je došla naloga, tudi telo vaditi svojim učencem.

Na prodaj je pri vseh bukvarjih po 80 kr., tudi od Matice jo dobí, kdor najmanj 5 iztisov ob enem naroči. — Pri tej priliki naj še enkrat naznamo, da je pri bukvarjih še nekoliko iztisov I. dela na prodaj po 40 krajc.

Oznanilo in prošnja Matice slovenske.

Trije zemljovidi: „Poljuti, Evropa in Avstrija“, ki jih dobodo Matičini udje, so dovršeni in se že razpošiljajo gosp. poverjenikom, ktere lepo prosimo, da jih kmalu razdelé v svojem okrogu in sicer tako, kakor kaže imenik, tiskan v „Letopisu“. Ker nam je pa od tistega časa, ko so bile razposlane knjige, bilo naznanjeno, da so nekteri udje premenili svoje bivališče, zato smo te premene in nove ude zapisali na posebne listke, ktere smo vteknili med zemljovide. Naj toraj gg. poverjeniki blagovolijo paziti na te listke in ravnati se po njih. Prodajajo se ti zemljovidi po 35 kr.

Iz odbora Matice slovenske v Ljubljani
8. februarja 1870.

Dr. E. H. Costa, prvosednik.
A. Lésar, odbornik in tajnik.

Predpustnica.

Iz Podbrezj.

Tukajšnji kovač Š. Poljanec in neki Bohinec sta se med seboj norčevala; med temi burkami reče kovač Bohincu: „koliko staviva, da te snem?“ Bohinec odgovori: „norec! 5 bokalov vina“. Kovač, s to stavo zadovoljen, mu velí, naj se izzuje in na stol vleže. Ker je pa imel vmazane noge, mu resno zapové: „Prasè! noge si pojdi prej umiti; misliš, da te bom tacega jedel?“ Bohinec gré hitro nog umivat. Ko nazaj pride, vleže se na stol in kovač mu pod stolom roke vkupaj zveže, dva moža ga pa še držita. Zdajci ga kovač na nogi v palec hudo vgrizne. Bohinec strašno zavpije in kovača prosi, naj ga za božjo voljo pusti, saj rad stavo plača. Ljudijedec potem odjenja; in zbrana družbica z velikim smehom stavo pije, le Bohinec jih nevoljno gleda in svoj palec — omiluje.r.

Dopisi.

Iz Koroškega 1. sveč. — Bralci naši že vedó, da imamo po več krajih gornjega Koroškega sila veliko snega; padlo ga je večidel po 10 čevljev na debelo in še više, kajti nektare hiše bolj na samem so s snegom popolnoma zasute, da se ne more do njih, in se ne vé, ali reveži v njih še živé ali ne. Zdaj pa je vrh tega nastopil še tako silen mraz, kakoršnega že več let ne pomnimo, — 28 stopinj! To je strašno. Tiči zmrznjeni padajo spod neba.

Iz Trsta 3. sveč. D. (*Čitalnica Rojanska*) je napravila v spomin našemu Vodniku „besedo“. Predsednik g. Požar jo je odprl z lepim ogovorom. Pri tej priliki smo z vsklikom izvolili našega iskrenega buditelja in slavnega pesnika Ivana Koseskega za častnega uda. Bog ga živi še leta in leta domovini naši na slavo! Dobra misel je bila to, da ob enem, ko se je slavil Vodnik, se je čestitalo Koseskemu, ki je prvi zapel pesem prekrasno: „Slovenija“. — Potem pa so se vrstile deklamacije; zbor je pel „Strunam“; kmečka deklica je ljubeznjivo govorila o Slomšeku in Strosmajerju; zbor je zapel „Sablico“, potem pa se je ponavljala glediška igra „Čapek“, za igro je bila tombola, po tomboli pa ples v veliko veselje mladini naši.

Vsi prostori so bili prepolni, in staro in mlado jako navdušeno. Narod naš se čedalje živejše zaveda narodnosti slovenske. Bog ga živi!

Iz Matarije na Primorskem 31. pros. — č. *) — Seme, ki ga je nepozabljivi bivši minister Potocki sejal za povzdigo kmetijstva s tem, da je učiteljem ljudskih šol izročil poduk kmetijstva, že pri nas donaša dober sad. Vrli naš učitelj M. Kosič sklicuje naše kmete ob nedeljah popoldne in jim z lepo in čisto slovensko besedo razlaga važnost umnega kmetovanja. Včeraj smo zopet imeli priliko opazovati na obrazih mnogobrojno zbranih gospodarjev in mladenčev, kako marljivo so poslušali tehtne njegove besede o veliki napaki in škodi, če kmetijstvo ostaja pri starem kopitu. Zanimivo je bilo videti, kako je mnogo poslušalcev smehljalje se prikimovalo učitelju, kedar jim je kako grenko a resnično v obraz povedal in jih naravnost grajal; vsem se je videla zadovoljnost na obrazih, ktera nam je porok najboljšega vspeha pri našem ukaželnem ljudstvu; žalibog, da je zanemarjano bilo v vsakem obziru toliko let! Ljudstvo naše je zdravo na duši in telesu in ne mara niti za nemčurje niti za Lahone, pa se nas tudi še niso lotili. Paziti pa vendar moramo, ako se pri nas blagostanje pomnoži, da se ne vgnjezdi, kakor drugod, kaka tuja pošast, ktera bi utegnila tudi tukaj ongaviti za „laško kraljestvo“. Saj že škilijo po krepkem našem narodu. — Kakor pa sem dopis svoj začel s slavo Potockemu, za kterege bi bili radi vse druge ministre dali, da bi bil le on ostal, tako naj dopis končam s hvalo učitelja našega. Le naprej tako! le naprej!

Iz Matarijske nadžupanije na Primorskem. — Kar so drage nam „Novice“ pisale v listu 5., tudi jaz popolnoma potrjujem. To je resnica. Gosp. Koželj ima nepozabljive zasluge za sadjerejo našo, — hvala mu srčna! Da pa je tudi gosp. farman naše ljudi večkrat nagovarjal, naj se poprimejo koristne sadjereje, je gotovo. Da bi pa kdo od g. farmana več tirjal, ne bilo bi prav, kajti bolan na obeh nogah, ne more okoli kmetov hoditi in jim drevesa žlahniti. Potrebna bi nam pa bila čitalnica, da bi se kmetje v gospodarstvu in družih vednostih bolj izobrazili. Naj bi se nam tedaj ta ljubeznjiva hčerka majke Slave na matarijski zemlji porodila! Toraj možaki matarijski! Vas milo prosim, kažite, da ste mož beseda, in da Vaše obljube niso puhlo besedovanje. Da se pa to doseže, pred vsem je treba, da si bratovsko roke podamo in da zložno stopamo naprej; kajti sloga jači, a nesloga tlači.

Eden v imenu več družih.

Iz Gorice 2. sveč. (*Kmetijska šola*) se je tedaj pri nas začela. Število vpisanih je očiten dokaz žive potrebe njene; vpisanih je 40 rednih učencev in 30 učiteljskih pripravnikov, ki vsaki teden po 5 ur kmetijstvo poslušajo. Med temi je iz pripravnštva 16 Slovencev in 14 Lahov, 14 Lahov v nižem italijanskem oddelku, 13 pa v višem, Slovencev je v nižem slovenskem oddelku 5, 8 pa v višem, tedaj je s pripravniki vred Slovencev 29. Da je Italijanov več, prihaja med drugim tudi od tod, ker so občine v Furlaniji napravile 8 ustanov po 100 do 150 gold., ktere so se mladenčem podelile, da obiskujejo našo šolo. Žalibog! da za Slovence ni nobene ustanove!

Iz Idrije 30. jan. — Bralcem „Novic“ je že znana naša sijajna zmaga o volitvi deželnega poslanca. Kako strašno je ta zmaga razkačila ljubljanski „Tagblatt“, kazal je cel lajtartikel poln navadnega njegovega orožja obrekovanja in laži. Ni vreden, da bi mu brco dali. — Naj povem raji, kako lepo je v nedeljo tukajšnja čital-